Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Asiantuntijalausunto

17.9.2025

Eduskunnan Hallinto- ja turvallisuusjaosto, torstai 18.9.2025 klo 13.00
VNS 6/2025 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Tilannekatsaus toimitilojen kunnosta/vuokrakehityksestä ja ICT-kustannuksista, näkemys rahoituksen riittävyydestä ja tarpeesta

Asiantuntijat:
SM, Hallinto- ja kehittämisosasto, johtava asiantuntija Ismo Parviainen (ICT)
SM, Hallinto- ja kehittämisosasto, johtava asiantuntija Antti Puhakka (toimitilat)

1. Yleistä

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta kuvaa Suomen turvallisuusympäristön perustavanlaatuisen ja pitkäkestoisen muutoksen sekä määrittää keskeiset linjaukset tuleville vuosille. Vaikka selonteko ei sisällä yksityiskohtaista taloudellista analyysia eikä arviota toimitila- tai ICT-kustannuksista, se luo suorat perusteet merkittäville, pitkäaikaisille ja järjestelmällisille investoinneille sisäministeriön hallinnonalan viranomaisten käytössä olevaan rakennettuun ympäristöön sekä tieto- ja viestintäteknologiaan. Tämä muutos on kriittinen, sillä se asettaa toimitila- ja ICT-investoinnit suoraan linjaan kansallisten turvallisuusprioriteettien kanssa. Kun teknologia nähdään ydinosaamisena, sen rahoitus voidaan perustella strategisilla hyödyillä, ei ainoastaan operatiivisten kulujen optimoinnilla. Sisäministeriön hallinnonalan virastoilla on käytössään vanhoja ja toisistaan erillisiä ICT-järjestelmiä. Näiden järjestelmien korvaaminen tai integrointi on teknisesti monimutkaista ja kallista. Toisaalta niiden ylläpito on jatkuva ja riskialtis kustannuserä. Samoin voidaan todeta viranomaisten työskentely-ympäristöistä. Viranomaisten käyttämä tilakanta on suurelta osin vanhentunutta, eikä se palvele nykyaikaisen toiminnan tarpeita ilman merkittäviä parannuksia.

Selonteossa osoitetut päämäärät ja painopisteet siirtävät ICT:n roolin perinteisistä tukitoimista operatiivisten kyvykkyyksien ja kansallisen turvallisuuden ylläpidon strategiseksi ytimeksi (mahdollistaja). Tämän seurauksena sisäministeriön hallinnonalan ICT- investoinnit ovat välttämättömiä, jotta viranomaiset voivat siirtyä reaktiivisesta toimintamallista proaktiiviseen, ennakointiin perustuvaan uhkien ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan. On selvää, että selonteon tavoitteiden saavuttaminen edellyttää ICT-hankkeille monivuotista ja ennustettavaa rahoitusta, joka on riittävä vastaamaan turvallisuusympäristön asettamiin teknologisiin vaatimuksiin ml. NATO ja EU/KV velvoitteet.

Selonteossa on mainittu tarve hyödyntää nykyistä laajemmin kansallisia ja kansainvälisiä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiorahoituksia. Osaltaan tämä edellyttää budjetin uudelleenallokointia operatiivisesta ylläpidosta kohti pitkäjänteisempää TKI (tutkimus, kehittäminen, innovointi) toimintaa, mikä on myös huomioitava taloudellisesti pitkäaikaisena sitoumuksena teknologiateollisuuden ja tutkimuslaitosten kanssa.

Hallinnonalan viranomaisten käyttämien toimitilojen osalta voidaan todeta uudistamistyön jo alkaneen. Toimitilainvestointien suuruudet yksittäisissä kohteissa ovat kymmeniä miljoonia euroja. Hankkeita on suunnittelussa kaikilla hallinnonalan viranomaisilla ja useiden hankkeiden aloituksia on jouduttu lykkäämään rahoituksen rajallisuuden takia. Vanhentuva tilaverkosto korjaustarpeineen kasvattaa toimitilakustannuksia nopeasti ja hallitsemattomasti. Verkostoa suunnitelmallisesti uudistamalla voidaan kustannusnousua taittaa.

2. Toimitilojen kunto ja vuokrakehitys

Poliisi:
Poliisin toimitilat muodostavat suurimman kokonaisuuden hallinnonalan toimitilasalkussa. Poliisin toimitilakanta on suurelta osin vanhentunutta, eikä se vastaa nykyisen toiminnan asettamia tarpeita. Poliisin tilaverkosto on myös pääosin käyttöikänsä päässä. Sisäministeriön ohjauksessa on kerrytetty tietomalli toimintalähtöisen 2040-luvulle tähtäävän tilaohjelman perustaksi. Nykyisenlaajuisen toimitilaverkoston pitäminen käytössä 2040-luvulle vaatii n. 1,029 miljardin euron investointeja peruskorjauksiin, perusparannuksiin ja uudisrakentamiseen. Tällä hetkellä suunnittelussa on poliisitalohankkeita n. 700 miljoonan euron investointeja vastaavasti ja näihin liittyvä lisävuokrien tarve on vuositasolla n. 60 miljoonaa euroa. Merkittävimmät lähitulevaisuuden uudet hankkeet ovat Kuopion ja Porin poliisitalot, Poliisiammattikorkeakoulun peruskorjaus ja uudisrakennukset sekä erinäiset turvallisuuteen liittyvät hankekokonaisuudet. Toimitilakustannusten vuoden 2024 taso n. 99 miljoonaa euroa.

Rajavartiolaitos:
Käynnissä investointiarvoltaan noin 240 miljoonan euron laajat kehittämishankkeet, jotka valmistuvat vuosikymmenen loppuun mennessä. Kasarmialueiden kehittäminen on käynnissä Immolan, Onttolan ja Ivalon osalta. Lisäksi käynnissä on valtakunnallinen merivartioasemien kehittäminen. Kehittämisohjelma on edennyt suunnitellusti ja tiloja on saatu jo hyvin käyttöön. RVL:n uusien lentoalusten tarpeisiin liittyvä rakentaminen valmistuu Turussa 2027. Merkittävin tulevaisuuden muutostarve on RVLE:n tilaratkaisu vuosikymmenen vaihteessa. Vuonna 2024 perusvuokratasoa on korjattu 4 miljoonalla eurolla vuodessa. Nykytasoon ei ole tiedossa merkittäviä nousupaineita, pieniä em. hankekokonaisuuksiin liittyviä osia vielä toteuttamatta, jotka vaativat lisärahoitusta. Toimitilakustannusten vuoden 2024 taso n. 33 miljoonaa euroa.

Hätäkeskuslaitos:
Toimitilaverkosto vaatii kokonaisuutena uudistamista. Vuokrakehityksen osalta on näkyvissä maltillisia kasvutarpeita mahdollisiin uudisrakentamisen hankkeisiin liittyen. Hankkeiden toteutus tehdään laaditun toimitilaohjelman mukaisesti 2025–2035. Tilaohjelman ensimmäisessä vaiheessa käynnissä olevien hankkeiden investointiarvo on n. 40 miljoonaa euroa, ohjelma jakautuu kolmeen vaiheeseen. Toimitilakustannusten vuoden 2024 taso n. 5 miljoonaa euroa.

Suojelupoliisi:
Ei tiedossa olevia tulevia tarpeita, tilojen kunto erinomainen. Hankkeita toteutettu n. 260 miljoonan euron investointien laajuisesti. Vuokrakehityksen osalta selkeä näkymä. Toimitilakustannusten vuoden 2024 taso n. 6 miljoonaa euroa, jossa uusien hankkeiden vuokravaikutukset eivät vielä näkyvissä – nykytaso noin kolminkertainen.

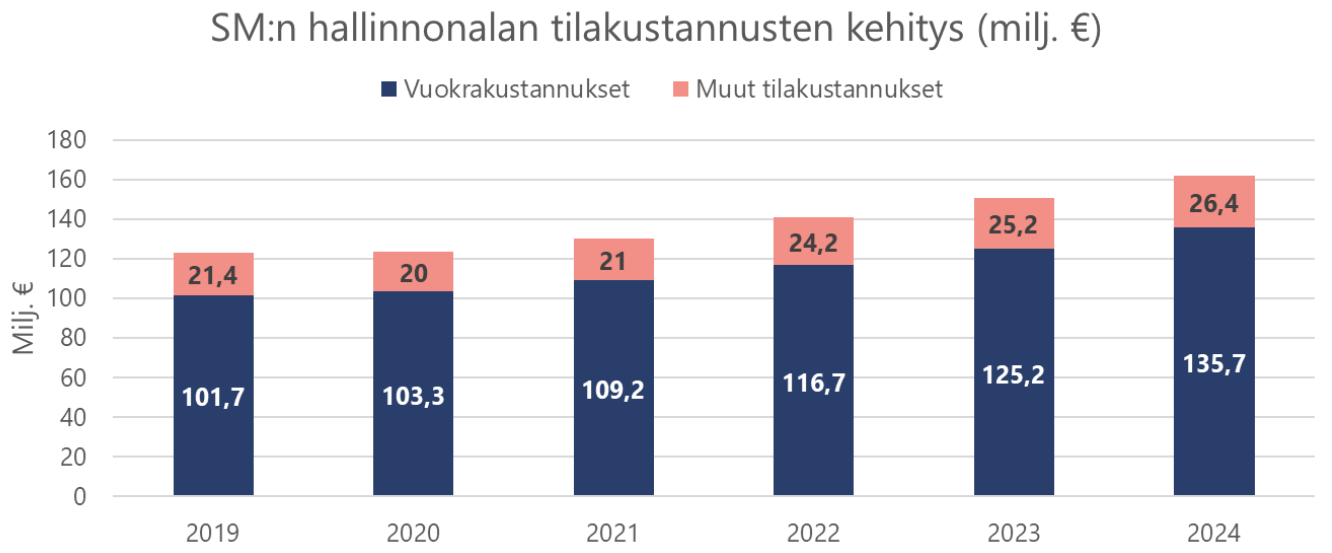
Pelastusopisto:
Kuopion kampuksen tilamuutoshankkeet ovat valmistuneet, tilojen kunto on hyvä, mutta riittävyys haasteellista opiskelijamäärien lisäyksen takia. Vuokrakehitysnäkymä maltillinen. Toimitilakustannusten vuoden 2024 taso n. 5 miljoonaa euroa.

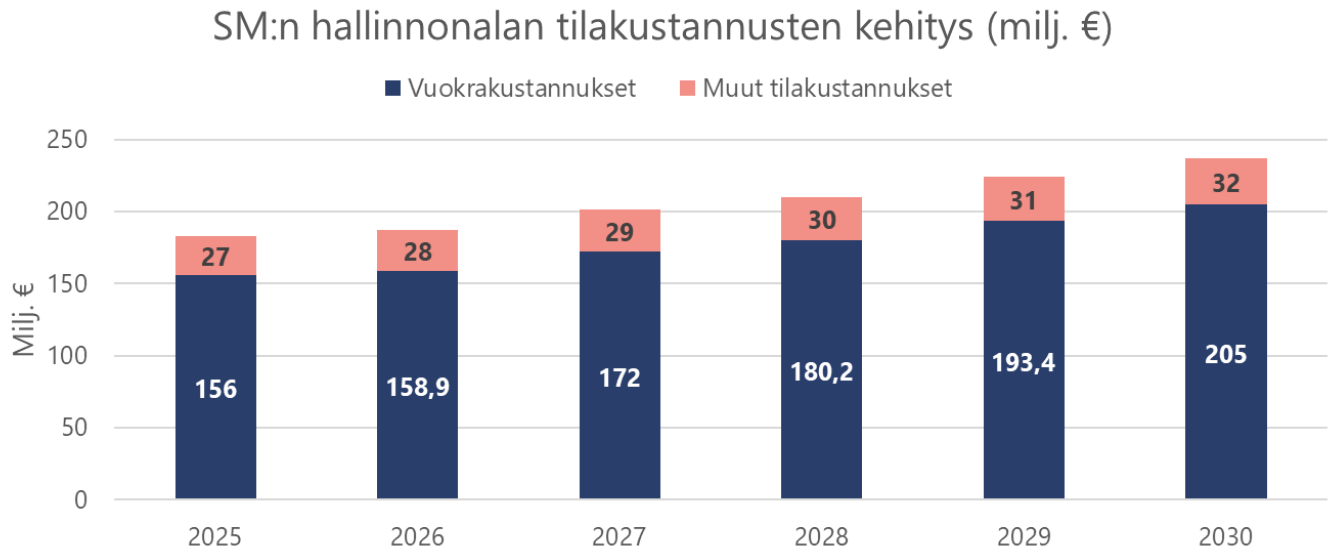
Maahanmuuttovirasto:
Käynnissä toimitilojen kokonaistarkastelu liittyen viraston toiminnan kehittämiseen. Toimistotyöympäristöt hyväkuntoisissa valtion omissa ratkaisuissa, toiminnalliset tilat pääosin ulkopuolisissa kiinteistöissä, joiden osalta myös kunnostustarpeita. Jonkin verran vuokrien kasvunäkymiä liittyen valtion vastaanottokeskusiin. Merkittävin käynnissä oleva kokonaisuus on Vantaan säilöönottoyksikön 40 miljoonan euron uudishanke. Toimitilakustannusten vuoden 2024 taso n. 14 miljoonaa euroa.

Kriisinhallintakeskus CMC Finland:
Marginaaliset tilaratkaisut, ei merkittäviä vaikutuksia. Toimitilakustannusten vuoden 2024 taso alle 200.000 euroa.

3. Toimitiloihin liittyvän rahoituksen riittävyys

Hallinnonalan tilakustannusten kehitys on ollut nousevaa ja kehityksen suuntaa jatkuu samana. Investointeja tekemällä voidaan kehityksen suuruutta rajoittaa. Nykyisen verkoston ylläpitäminen tarkoittaa n. 54 miljoonan euron kasvua vuoteen 2030 mennessä tämän vuoden tasosta. Vuosikymmenen aikana kustannukset ovat miltei kaksinkertaistumassa vuoden 2019 tasosta 123 miljoonasta eurosta arvioituun tasoon 237 miljoonaa euroa vuonna 2030. Selonteossa todetaan sisäisen turvallisuuden pitkäjänteisen kehittämisen perustuvan viranomaisten toimintaedellytysten varmistamiseen ja rahoituspohjan turvaamiseen, samassa yhteydessä todetaan myös tarve turvallisuusviranomaisten resurssien merkittävälle vahvistamiselle. Strategiset suorituskyvyt vaativat tuekseen toimintaa tukevat ja osaltaan ne mahdollistavat tilaratkaisut.

4. Teknologiat

Uudet teknologiat mahdollistavat tehokkaammat tavat toimia. Sisäministeriön tulee huolehtia hallinnonalansa yhteentoimivuudesta ja kokonaisarkkitehtuurista (mm. tiedonhallintalain velvoitteet, laki turvallisuusverkkotoiminnasta (TUVE) sekä EU tason lainvalvontaviranomaisten laajoista tietojärjestelmäkokonaisuuksien käytettävyydestä kansallisella tasolla). Näiden osalta korostuu erityisesti tietojen turvallinen käytettävyys uusien palvelujen ja teknologioiden osalta. Turvallisuusviranomaisten toimesta on etenemässä selvitys yhdessä VALTORI, Erillisverkot + kaupalliset toimijat kanssa, että kuinka edetään ns. turvallinen pilvi (hybrid/kansallinen pilvi) toteutuksen osalta. Edellä mainittujen asiakohtien ohjaus, käytettävyys, valvonta, rahoitus on mahdollistettava myös sisäministeriön hallinnonalan osalta. Selkeää on, että ilman laajaa pilvisiirtymää ei voida ottaa käyttöön täysimääräisesti uusia tekoäly mahdollisuuksia.

Sisäministeriö näkee tärkeänä valtionhallinnon toimijoiden innovointi ja kokeilukulttuurin edistämisen, jolla mahdollistetaan uusien ja parempien toiminnan muotojen löytäminen. Tekoälyn laajempi käyttöönotto turvallisuusviranomaisissa ja erityisesti turvallisuusviranomaisten lupaprosesseissa edellyttää muutoksia lainsäädännössä tietojen käytettävyyden ja saatavuuden osalta. Samalla esiin nousee myös tärkeä eettinen kysymys siitä, kuinka tulevaisuuden tekoälyn algoritmeihin pystytään luottamaan, sillä tiedon sisällön tarkoituksellinen muuttaminen isossa mittakaavassa voi aiheuttaa kansallista turvallisuutta uhkaavan tekijän.

Tekoälykehityksen vauhtia säätelevät myös datan saatavuuden lisäksi datan laatu ja yhteentoimivuus sekä oikeuksien ja vastuiden selkeys. Lisäksi on huolehdittava siitä, että tietoturva ja -suoja ovat saumaton osa tekoälyratkaisuja.

Teknologisena huolena esitetään, että Valtorin tuottamat palvelut eivät ole kehittyneet riittävän nopeasti vastaamaan asiakkaiden tarpeita. On myös jäänyt vähemmälle huomioille se, että hallinnon nopeassa digitaalisaatio kehityksessä on kyettävä kehittämään ennen muuta asiakkaiden toiminnan uudistamista mahdollistavia palveluita, jolla on tekijänä merkittävästi suurempi tuottavuusvaikutus kuin palvelukeskuksen oman toiminnan ja palvelujen optimoinnilla. Edelleen on tarkasteltava erityisesti palvelutuotannon tapaa, jossa peruspalvelujen oman tuotannon sijaan on mahdollista hankkia suuri osa koordinoidusti markkinoilta. Erityistä turvaamista edellyttävien kuten korkean turvallisuuden ja varautumisen järjestelmät hallinnon turvallisuusverkossa (TUVE), viranomaisverkossa (VIRVE, data-/radioliikenne) ja toisaalta perus-ICT-palvelujen tuotannon sijoittamisen tai eriyttämisen palvelutuottajien välillä tulee myös harkittavaksi.

5. Turvallisuusympäristön muutos edellyttää turvallisuusviranomaisten resurssien ja osaamisen vahvistamista

Yksi selonteon läpi kantava teema on viranomaisten välisen yhteistyön ja yhteisen tilannekuvan merkitys. Selonteossa todetaan suoraan, että Suomen sisäisen turvallisuuden toimijat tarvitsevat "yhteiset, turvalliset ja yhteensopivat tilannekuva- ja viestiyhteydet, jotka mahdollistavat tiiviin yhteistyön ja reaaliaikaisen ja tietoturvallisen tiedonsiirron" normaali- ja poikkeusoloissa. Samanaikaisesti todetaan, että kyberturvallisuuden osalta "sääntelyn ja tehtävien hajautuminen, erilaiset toimintamallit ja soveltuvien yhteisten tietojärjestelmien puute" ovat haasteita. Muutos edellyttää kehittyneitä digitaalisen tiedonhallinnan työkaluja, kuten digitaaliseen forensiikka, kvanttiteknologia, satelliitti ja pilvipalveluihin sekä tekoälyyn liittyviä ratkaisuja. Ratkaisut mahdollistavat käytettäväksi kehittyneet analytiikka- ja johtamisjärjestelmät, joilla kyetään tunnistamaan poikkeamia ennakoivasti.

Merellisen infrastruktuurin suojaaminen on tärkeää, jolla turvaamme yhteiskunnan tietoyhteydet. Valvontaan tarvitaan uusia teknologioita, kuten tehostettua merivalvontaa ja teknisiä valvontajärjestelmiä. Näiden

järjestelmien kehittäminen ja ylläpito on pitkäaikaista ja monikansallista, joka vaatii kansallisesti taloudellista sitoutuneisuutta.

ICT- tarpeet eivät kosketa pelkästään vain sisäministeriön hallinnonalan ns. kovaa turvallisuutta. Väestön varoitusjärjestelmän kehittäminen edellyttää myös investointeja ja tutkimusyhteistyötä uusiin viestintäteknologioihin ja redundantteihin järjestelmiin, jotka toimivat kaikissa eri tasoisissa kriisitilanteissa. Tämän lisäksi selonteon vaatimus viranomaisten kyvyn vahvistamisesta kriisinhallinnassa kohdentuu resurssienhallintajärjestelmien kehittämiseen. Nämä järjestelmät ovat teknologisesti monimutkaisia, mutta mahdollistavat mm. reaaliaikaisen tiedonvaihdon esimerkiksi pelastustoiminnan, ensihoidon ja sairaaloiden välillä.